

2011. május 28. Figyelő

A belülről irányított ember

Mindannyian tudjuk, hogy mi az ami jó nekünk és mi az, ami nem... vagy mégsem? Igenis meg nem is. Mindannyiunknak van kialakult tapasztalata arról, hogy mikor érezi jól magát, mit szeret enni, inni, mi tölti el örömmel..., de vajon ettől érezzük-e magunkat igazán jól és boldognak. Vajon biztos-e, hogy az, ami örömmel töltött el tegnap, örömmel tölt –e el holnap is, és ami rosszul esett korábban, az nem változott-e meg mára? Valószínűleg nem, de mégis az esetek nagy többségében ugyanarra az öröme vágyunk, ugyanolyan módon, maximum egy kicsi eltéréssel.

Az üzleti életben mindannyian tudjuk, hogy a siker útja változhat és változik. Egy üzleti stratégia nem lehet hosszabb 3 évesnél, de ha igazán őszinték vagyunk magunkhoz általában egy éves stratégiákban utazunk, lehetőleg szélesebb vagy kiterjedtebb vízióval. Az üzletben a megújulás, a működési módunk újraértelmezése, a szervezeti átalakulás megszokott dolog, de magánéletünkben nyugalomra vágyunk. Mennyire ragaszkodunk a kialakult szokásainkhoz? Azt hiszem nagyon. Rutinok és mintázatok szövik át az életünket, megszokások rabjai vagyunk, kialakult szokásaink és sablonjaink vannak, ragaszkodunk a dolgainkhoz, ragaszkodunk az énképünkhöz. Ahogyan lakóterünk kialakult rendjében nem szeretünk átalakításokat, még kevésbé a fejünkben. Nehezen engedünk új ötletek, nézőpontok kísértéseinek, nehezen adjuk fel az előfeltevéseinket. Sőt, nem pusztán a gondolkodásunkon változtatunk nehezen, hanem azokon a módokon is, ahogyan megszoktuk, hogy élményekhez juthatunk. Talán még nehezebb azt elhinnünk, hogy nem csak az lehet örömteli, amit megszoktunk és úgy, ahogyan azt ismételten átéltük. Magát az öröm, a kielégülés módját is nagyon erősen meghatározzák és átszínezik a korábbi tapasztalatok. Legegyszerűbb példája ennek, hogy az édes boroktól csak elszánt tanulás útján lehet eljutni a száraz borok élvezetéig, de aki átmert már ezen az úton, az tudja, hogy milyen új világ tárult ki számára. A száraz borok világa még komplexebb élményeit rejtli a kulináris élvezeteknek, mint az édes íz-világ.

Lélektanilag ugyanez a helyzet, alapvetően meghatározóak azok az érzésmintázatok, amik a korai örömszerzéshez kapcsolódtak. Ha valaki azt élte át és tapasztalta hosszú időn keresztül, hogy a testi érintés csak finom, vagy csak durva lehet, akkor nem fog tudni mit kezdeni sem a szenvedélyes érintésekkel, sem a simogatással. Ha valaki azt a tapasztalatot sajátította el gyermekkorában, hogy az érintés rossz és bűnös, akkor a saját testéhez fűződő viszonya is távoli és rideg marad. Mind pozitív, mind negatív módon rabul ejthetnek a korábbi élményeink során kialakult észlelési mintázataink. Ezek megváltoztatása nagyon nehéz.

Hogyan törhetünk ki a megszokott ismeretek és tapasztalatok hálózatából, hogyan törhetjük meg a sémáinkat?

A kiindulópont egy látszólag provokatív axióma, másképpen szólva alapfeltevés elfogadása lenne; nincs jó vagy rossz tapasztalat, csak tapasztalat van. Az, hogy egy tapasztalat örömtelivé válik és hozzájárul a fejlődéshez, vagy fájdalmas és visszahúzó erejű lesz, nem minden esetben dönthető el előre. Az esetek legnagyobb részében viszont mielőtt találkozoznánk egy helyzettel, megtapasztalnánk egy eseményt, már előre eldöntjük, hogy jó lesz-e nekünk vagy nem. Előre elhatározzuk azt is mennyi figyelmet szentelünk rá. A nevelésünk, iskolázottságunk, a korábbi tapasztalataink nagy mértékben meghatározzák,

hogyan viszonyuljunk egy helyzethez. A hálózatkutatók szerint 100 emberből 93-nál nagy valószínűséggel meg lehet határozni a jövőbeli cselekedeteit, mozgását, működését, mert az emberek többségének a viselkedése kiszámítható, vagyis az entrópiája (bizonytalansága) kicsi, a kiszámíthatósága nagy. Ez nem azt jelenti, hogy nem lenne szabad akarat, hanem inkább azt, hogy nem élünk vele.

A másik lehetőség a rutin megtörésére az intuíciónk követése, az intuitív énünk megerősítése és elfogadása lenne, az elemző, racionális énünkkel szemben. Ez szintén nem könnyű, mert a teljes iskolarendszer az analitikus információszerzésre épül, és csak alternatív modellek támogatják az intuitív fejlesztési irányokat. A menedzsment irodalom és az üzleti gyakorlat viszont ma már egyértelműen foglalkozik a kollektív tudásbázissal, az emocionális intelligencia jelentőségével, a kreatív modellek vagy a természetes vezető eszméjével.

Sárvári György